

Nr. 11.
An. IX.
1885.

Gherla
1/13
Aug.

Apare in 1/13 a fie-carei luna. — Pretul pre unu anu e 4 fl., $\frac{1}{2}$ anu 2 fl.
pentru România pre unu 10 franci — lei noi.

VIATI'A JERTFITA.

Novela istorica originală

de

V. R. BUTICESCU.

(Premiata cu unu cotoru de aur batutu cu petrii nestimate si provediutu cu pena de aur.)
(Urmare.)

V.

Omulu propune, Ddieu dispune.

Mehmet beiulu si-a propus a cuceri tronulu tierii romaneschi, dar' Ddieulu crestiniloru a dispusu alt'feliu.

Mehmet beiulu a remasu beiu in Nicopolu, si cadielu planulu lui, a cadiutu si planulu lui Ali beiu, cest'a dar' a remasu sub-comandantu si subordinatu, ce'a ce a fostu.

Ei au remasu ce'a ce au fostu, dar' Ionache a remasu insielatu. Boerés'a Blagu in haremulu lui Mehmet, si Mehmet beiulu nu erá omulu cu care poteá elu se lupte.

Planulu lui nimicitu, lupt'a si ostenél'a zadarnicite, foră câscigu si foră folosu.

Dar' sperantia nu l'a lasatu. Erá misielu, si aveá incredere in misiel'a s'a.

Ali beiu a tredîtu in elu unu cugetu, sî dela a-cestu cugetu sperá totu.

„Déca cinev'a ar' tradá pe Mehmet beiulu . . .“ atunci elu ar' dobândi sfor'a cea de metasa, si Irin'a ar' fi libera, si elu stâpenu preste ea. — Cám asiá cugetă Ienache.

Si apoi celu ce a tradat o tiéra, care i-a datu pâne alba si lapte dulce, pentru ce se nu tradeze pre unu omu, care i-a rapit dobênd'a câscigata cu periclitarea vietii!

Cugetă si facù.

Ienache intră la Ali beiu si-i spuse planulu. Beiulu 'lu aproba si-i laudă intieleptiunea.

— Eu 'lu voiu vinde că scapatu pe Blagu — dîse Ienache — dar' Blagu nu a scapatu.

— Va scapă — dîsè Ali — clipindu din ochi cu insemnataate.

Lucrulu era ispravitu, si Ienache luă calea cea lunga si mersè la Stambulu.

Cu ajutoriulu Greciloru din Fanaru, cu cari aveá cunoscintia si legaturi, apoi prin midilocirea lui Capudan pasi'a, intră la Sultanulu si tradă pre Mehmet.

— „O femeia crestina a rapit mintile lui Mehmet, si a scapatu pre Blagu.“ — Acésta faima se respândi prin Stambulu.

Mai marii turciloru mersera la marele viziru, si marele viziru intră la Sultanulu, si ceru mórtea beiului.

Sultanulu vomă focu si facù dispusetiuni severe.

Ér' Ienache luă calea la Nicopolu. In Stambulu a facutu isprava, voiá se fia de façia cându se voru deschide usile haremului lui Mehmet.

Ali beiu stateá la pânda, dar' cându sosí Ienache, reu se mâchní.

— Scapat'a Blagu? — intrebă Ienache.

Ali sucí din capu.

— Ba!

— Ba?

Ali se cugetă, — ér' Ienache continuă:

— Intielepte beiule! Pe mâne sosesce poruncă capitanului si Blagu e captivu inca. Scîi ce va urmă? Mehmet va deschide temnitiele si-si va rescumperă viéti'a cu o vorba. Va aretă pe boieriulu si va dice: éta Blagu. Vorb'a mea va fi o mentiuna si pe mine me voru trage in tiépa. Apoi nu uită Ali, că noi de-oata avemu se morimă că preteni...

Lui Ali i se trase o crétia intre gene.

— Mai avemu témputu Ienache, o nótpe intréga.

— Fórte bine Ali. Eu stău si acceptu; dar' 'ti spunu un'a: déca nu poti eliberă pe Blagu pâna in ditori de dñua: mâne nu dău pe capulu acelu albu o par'a.

Ienache se intórse pe câlcâie, apoi dadù se iésa.

— Ienache! — strigă Ali.

Greculu se intórse.

— Fii trézu si griginiciu. Pâna in mediulu noptii Blagu e liberu.

— Ali beiu, tu esti omu intieleptu — dîse Ienache, apoi esf.

Ali remase singuru. Se intórse odata róta, apoi statu in locu. Hm dîsè in sine, avemu se morimă deodata? Óre n'ai poté tu se mori si singuru?

Ienache se ivi éra.

— Beiule! Mehmet e omu cu minte. — Cá se pôta sterge urmele téte, elu va eliberă pe cocón'a Blagu, si noi pôte se ne tredîmu mâne demanétia cu cocón'a scapata si cu Blagu prinsu. — Dunarea e aprópe, Mehmet beiulu a mai aruncatu in Dunare femei frumóse...

— Pâna in mediulu noptii voiu ispraví totu, séu nu me numí Ali!

Ienache i dadù mân'a si se despartîra.

Dupa ce remasa beiulu singuru se puse pre cugete. Trebuiá se scape pe Blagu cá se-si ajunga scopulu, dar' Ienache i-erá de taru. Dreptu aveá greculu cându diceá că Mehmet va probá se stérge urmele faptelor pentru cari fù tradatu — déca va avé témputu, — si elu va eliberă pe cocón'a Blagu. In casulu acel'a Ienache ar' remâné insielatu. Si misielu cum e si-ar' tradá si companionulu cu care a tiesutu intrig'a. — Ei, susu Ali! — 'si dîse elu; inca adi, că-ci mâne e târdîu!

Cându 'si plamadeá Ali planurile, i vení poruncă beiului se mérga la elu.

Chiar' bine.

Ali a pornit. — Sórele santise, si intunecă pre cându a sositu in cetate.

Mehmet beiulu alergă prin odaie cá nebunu si sbierá.

Mehmet inca-si aveá ómenii lui in Stambulu. Si elu află de tradare pâna nu-i sosise inca sfór'a cea de metasa.

— Ali, eu sum tradatu — dîsè ragusîtu.

— Pentru ast'a am venit u beiule!

— Ce, tu scîi?

— Eu scîu, numai eu beiule!

Mehmet facù ochi mari, — Ali continuă.

— In sér'a acést'a 'mi sosì vestea. Tu scîi că esti tradatu, dar' eu scîu că cine te-a tradatu.

Mehmet sarí iute si prinse pe Ali de mâna.
Ali!

— Te-a tradatu greculu beiule. Celu ce a tradatu pre unulu, a tradatu si pre altulu.

Mehmet beiulu râcni că o fiéra, apoi 'si redică sabi'a si dadù cu ea intr'o mésa, care si crepă in dóue.

Nu poteá vorbí de furia, suflă că unu balauru si fugiá că unu nebunu, dintr'unu parete pana intr'altulu.

Se pareá nebunu dar' nu erá.

Strigă un'a mare, si se ivi unu arabu negru că taciunele.

— Mergi — strigă beiulu, — mergi si spune că cocón'a Blagu se iésa din harem. Pâna in dtua se fia trecuta Dunarea.

Via séu mórtă se fie trecuta Dunarea.

Arabulu esf.

Ce avisu a datu elu cocónei Blagu in harem amu vediutu.

Ienache nu s'a insielatu. Mehmet beiulu stergeá urmele faptelor s'ale. Si nu calculă reu. Mâne demanétia va sosì judecat'a Sultanului, elu va deschide haremulu si cocón'a Blagu nu va fi acolo, apoi va deschide temnitiele si va dice: éta robii crestini, éta si Blagu!

Dupa ce tramise Mehmet pe arabulu, statu locului si se puse pe gânduri.

Intr'unu târdîu facù o mișcare repede, pasf doi pasi si statu inaintea lui Ali.

— Gata-te beiule! Cocón'a Blagu va trece Dunarea pâna in mediulu noptii; ér' tu te gata mâne, mâne demanétia vei porni la Stambulu cu capulu lui Blagu.

— Poruncă Sultanului me va află curat u umbra de pecatu....

Ali beiu aprobă pasii lui sî-i laudă intieleptiunea, apoi i-se inchină cu subordinatie.

Asiá va fi beiule, dar' asiú dorí se vedu mórtea tradatorului, — se-o vedu cu ochii. Elu 'si precepe maestri'a, elu mișca pana e víu. E misielu, e mintiunosu, — va mintî in contr'a t'a in contr'a mea — si va scapă. Vréu se vedu mórtea lui.

— Vei vedé-o vitézule beiu, — du-te si te gata.

Ali i-a mai facutu o inchinatiune, si a esfutu.

Ér' Mehmet alarmă tóta curtea, si in momentu pornira patróle si sentinete se prinda pe Ienache greculu tradatoriu.

* * *

Inca nu erá la mediulu noptii.

Pe malulu Dunarii stateáu dóua femei un'a lângă alt'a si sub malu pe marginea apei 'si deslegă luntrea unu luntrasiu betrânu.

Femeile din malu eráu Irin'a cu Sand'a. Eráu imbodobite amendoué si gat'a de-a porni. Sand'a stateá si asceptá cu nerabdare deslegarea luntrei, Irin'a se re-

dîmă de ea, abia o mai tieneau petioarele. Eră o umbra sculata din morti.

Suferintiele ce a avutu a indură, voi'a ei cea tare se-si scape barbatulu, — aruncata dintr'unu vîrtegiu intr'altulu, — o-a frantu.

Veniti cocône! — disè luntrasiulu. Dar' ve grabiti eu scufu ce-i porunc'a.

Sand'a porni dar' boerés'a nu poteá se mérga.

Sando! disè ea. Sum morbosa, sémtescu că voi mori indata. Daca n'asuu ajunge malula saruta pamentulu tierii in numele meu. Eu mergu se intâlnescu pre Blagu.

Si cându dicea aceste cuvinte privia la ceriu cu evlavie.

Sand'a o tienù cu tota poterea si ajută la luntre.

Dar' pana nu ajunsera a pune petiorulu, Irin'a sémnti că o atinge o mâna grea de barbatu.

Ea-si intórse capulu si vediù inaintea ei unu barbatu cu turbanulu trasu afundu pe ochi — eră Ali beiu.

— Boerésa! sui in luntre si stai gat'a. Intr'unu patrariu de ciasu vei vedé pre Blagu!

Asia dîse elu si disparu repede.

Irin'a remase mirându-se dupa elu.

Ah Sando, te rogu pe D.-dieu, ce se intembla?

Sand'a eră si ea suprinsa, nu scieá ce se dica.

— Coconitia! Porunc'a mea e, că in mediul noptii se fîti departe de cetate. Veniti! disè luntrasiulu.

Nefericitele femei se urcara in luntre.

Pe Dunare trageá unu vîntu subtire.

Sand'a facu Irinei unu locu asternutu móle, apoi o pusè culcata pe acelu asternutu si-o acoperi.

Luntrasiulu porni luntrea. Sand'a privia cându la pamentulu tierii, cându in dereptu in directiunea în care trecuse acelui omu misteriosu. Irin'a privia la ceriu.

Trecusè vre-o câtev'a minute. Luntrasiulu trageá vîsl'a, luntrea se legână usioru, dar'... pe Sand'a o prinse o frica. Bagă de séma că luntrea se legână intr'unu locu, dar' de malu nu se departă.

(Va urmă).

MISTERIILE.

(Fragmentu.)

Unu cântecu plinu de farmecu eu vóue v'amu gatită
Voiosi deci ascultati-lu, chiemati pre toti s'asculte!
Prin vâi, prin munti ne ducemu si drumu-i lungu, cotitu;
Prin vâi vedem u pucine, prin munti vedem u mai multe
Si afla-veti vre-o carare, ce prin tufisii pornesce,
Nu credeti că pe dens'a de-omu merge, ratacum,
Caci dôra cându urcarea facutu-amu barbatesce,
La têmpu si mai aprópe de tielu voimu se fimu.

Dar' nime nu gândescă c'a mea cimilitura
Din cântecu cu-a s'a minte de totu va deslegă:
Multi voru află aice esemple, invetiatura
— Flori, dupa cum pamentulu menit-u-e a ne dă:
Nu unulu cu-ntristare de aice va fugi,
Eră altu in voia buna va stă si va privi:

Lasu dar' pre toti se guste dupa placerea loru,
Că caletorii ap'a din estu séu celu isvoru.

Dupa o di de cale, cám buna in lungime,
Facuta la-o marézia si nobila indemnare
C'unu betiu că caletorii cucernici din vechime,
Ajunse piulu Marcu — pierdiendu drumu si carare —
Intr'o intinsa vale, cându sôrele — apunéa.
De fôme si de sete elu impregiu caută
De nu cumva 'n padure vre-o casa s'aru află,
Unde+aru poteá se mâie si... inca totu sperá.

Cum stă, elu vede-aprópe unu munte pripurosu,
Pe care o carare fi pare că zaresce;
Deci merge intr'acolou si éta in susu si in josu
Si 'n giur de stânci nevoia 'lu face de pasiesce.
Indata apoi se vede 'naltiatu susu preste vale
Si sôrele ér' mândru i licuresce-n cale,
Dar' o, ce bucuria cându inaintea s'a
Alu muntelui piscu vede cum de aprópe-i stă.

Si sôrele de-o parte, ce pân' a asfinti,
Cum triumfă prin nuori cu facia-si strelucita.
Deci mai cu incordare incepe a se sui
Sperându că ostene'lă i-a fi susu resplatisa.
Acum i-si dice tainicu acuma voi vedeá,
Aice vre-o urma de omu de s'a află!
Etu urca si asculta si par' că 'ntineresc,
Că unu sunetu de campana audiulu i lovesce.

Cum a ajunsu pe culme drumetiulu osteinitu,
O vale vede -- aprópe usioru incovoia
Si-alu seu ochiu blându privesce in giuru si multiemitu
Caci colo spre padure zaresce deodata
Pe-o pagiste inverdita o falnicu cladire
De sôre salutata cu ultim'a lucire.
Etu merge preste érb'a de róua desu stropita
Spre monastirea, care in cale-i e sadita.

Éta-lu ajunsu la loculu din singuritate,
Ce pace si sperare dă animei pióse,
Cându pe maretulu arcu alu portii incuiate
Zaresce o icóna aduncu misteriosa.
Etu stă si se gândesc, cuvinte 'n taina spune
Cuvinte de fierbinte si sănta rogatiune; —
Etu stă si se gândesc: acést'a ce 'nsemnéda?
Si sôrele apune, campan'a incetédia.

Maretinlu semnu aice e splendidu asiediatu,
Ce aduce 'ntregei lume sperare, mânăiere,
Carui'a milioane de spirite au juratu
Si mii de mii de animi au spusu a s'a dorere,
Ce chiar' poterea mortii amare a infruntat,
Ce n semnu de birunita pe stéguri e 'naltiatu.
Acum unu rîu de viétia finti'a-i recoresce,
Etu vede crucea si ochii in josu si-i pironesce.

Lumin'a mantuirii, ce-n dêns'a s'a aprinsu,
Că-n diumetate de lume crediti'a i-o sporesce;
Ci de-o sémtnire nóna cu totulu e cuprinsu,
Cându vede cum icón'a aici o intalnesc,
Alu crucii lemnii cu rose impregiu e invelit.
Cu flori de rose crucea ori cine a unitu?
Din tôte partile cunun'a cresce, cresce
Si lemnulu aspru-l móia, cu móle-lu insocesce.

Si nouri argintii de asupr'a-li plutescu,
Cu cruce si cu rose in susu spre-a s'avîntă,
Din centrul săntă radie de viétia isvorescu
— Trei — si intr'unu punctu ustrelle i-si au sorgintea s'a.
Cuvinte serise n'are icón'a in giuru de sine,
Ce ar' explica misteriulu, ar' spune ce contine
Si in amurgulu serii, ce incetu se totu latiesce,
Drumetiulu sémte bine, cum anim'a i-i cresce,

In fine stele multe pe cer.u cându s'anu ivită,
Etu tóca, tóca'-n pôrta si pôrt'a din tiétiénii
Pocnesce, se desface. Streinulu e primitu
Cu brațe amicale, cu amicale mâni.
Deci spune ce si cine-i, din care departare
Dela finti mai inalte aici solia are.
Toti 'lu ascult-uimiti. Onórea 'mpartasita
Nemernicului frate, de solu acu-i primita.

UCIDEREÀ SANTULUI TOM'A.

PAF!...

G. Sieben

Totu insulu, că s'asculte, spre dênsulu se indésa,
De-o mistica potere portatui si farmecatu
Si tóta respirarea in peptu ei f-si apésa,
Cáci totu cuventu in animi unu echo a aflatu.
Adunci invetiature de-adénca intieleptiune
Elu limpede intr'o limba că de copilu le spune
Si dupa firea-i blanda si nevinovata
Credi că e dintr'o lume cu totulu nestrictata.

O, salve, salve, striga in fine unu mosinégu,
De-aduce-a t'a solia sperare, fericire!
Tu vedi că noi aprópe de-alu dor'rii pragu,
Desi patrunsi in sufletu suntemu de-a t'a sosire.
Noroculu celu mai mare, ah, ni se va luă,
De frica, ingrigire ni-plina anim'a.
Deci intr'a noastră ziduri la timpu sosești straine —
Cá noi dorerea nostra s'o plangemu si cu tine.

Cáci ah, barbatulu, care aici ne-a adunatu,
Ca tata, — amicu si duce-a sciutu a ne uni
Si viéti'a cu lumina, coragiú ne-a insuflatu —
Scurtu timpu cu noi mai este, dar' in curendu n'a fi
Elu singuru nu de multu acést'a ne-a vestit
Dar' modulu despartirii si óra n'a numitu,
Si ast'feliu despartirea, ce tainicu va urmă
Cu torturari amare ne-apésa anim'a.

Tu vedi că noi cu totii suntemu incaruntiți,
Deci singura natur'a repaosu ni-a gatit;
Dar' tineri nici odata aici n'au fostu primiti,
Ce anim'a de lume greu si-ar' fi deslipit.
Trecuti prin focu si apa in sgomotósa viéti'a,
Cu nai'a sfarimata remasi in négra cézia —
Amu fostu voiosi că in fine aici ni-a fostu iertat
Se debarcamu cu-onore in portulu cautatu.

Barbatulu nobilu, care pre toti ne-a intr'unitu,
In peptu posiede pacea — maretu daru cereșcu; —
Eu pe-a vietii cale mereu le-amu insoțit,
Deci timpurile vechi prea bine-mi amintescu.
Elu s'a retrasu acuma in singuritate
— Semny — c'ór'a, cându l'omu perde, preste pucinu va bate.
Ce-i omulu, de-si dà viéti'a că pe o péna-n vîntu
Si nu pe-unu bunu mai mare, din căte 'n lume suntu?

Nu amu nici o dorintia că asta de fierbinte!
De ce in peptu-mi inse eu trebue s'o stingu?
Câtii au trecutu din lume de mine inainte?
De ce pre dênsulu numai amaru trebui se-lu plângu?
Câtu de amicalu de altufelui elu te-aru fi intempinatu,
Dar' noué locuinti'a in séma ni-a lasatu;
Urmasiu pre nime inca in locu-si n'a numitu,
In spiritu inse densulu de noi e desparțit.

Si in tóta dñu'a vine pe cate-va minute
De ni istorisesce misicatu că nici odata:
Noi ascultam u atuncia că nisice statue mute,
Cu elu cum provédinti'a a fostu de minunata.
Din firu in pérò vorbirea lui tóta ne insemnamu
Cá si posteritatii deplina s'o lasamu
Si mai grigimu că unulu sirguintiosu se scrie
Si limpede-adeveru in memoria se tîie.

Cam multe-asiu vré se spunu eu singuru mai cu doru
— De cătu ca acumă gata se fiu spre-a ascultá —
Si n'asiusi lasă din spuse chiar' nici unu picusioru,
Cáci inca tóte viue le-amu in mintea mea.
Cându stâu de — ascultu me crede — cu greu mai potu ascundu,
Mereu cumu multiemirea finti'a mea patrunde:
De tóte asta lucruri vre-o data de-oi vorbi,
Din gura-mi mai frumósa atunci voru rîuri.

In locu-uni alu treilea eu asiu istorisi,
Cum l'a promisu in têmpu unu spiritu mumei s'ale,
Cum la alu seu botezu pe firmamentu se ivi
O stea mai luminósa, mergéndu spre apusu incale
Si cum cu aripi grozave o pajura sbură
Si la porumbi in curte din sboru-i se lasă
Nu precumu alta-data spre ai sfasiá,
Ci la unire dêns'a pareá blându a-i chiamá.

Apoi cu modestia elu ni-a tagaduitu,
Cum ca copilu odata unu sierpe a invinsu,
Ce de-alu sororei braçiu, cându a fostu adormitul,
In cercuri veninosulu si desu s'a fostu incinsu.
O parasise doic'a pre mic'a sugatóre,
Dar' fratelui-i succese pre sierpe se-lu omóre
Si mam'a cându veni, vediu cu bucuria
A ficei s'ale viéti'a si a fiului vitegia.

Si ér' tagaduit'a, cum dintr'o stânca uscata
Naintea spadei s'ale o apa isvoră
Cá unu parau de mare si 'n unde leganatu
Din stanca pana in vale departe se lati.
Cea apa cristalina si asta-di isvoresce
Cá 'n clip'a, despre care se istorisesce;
Er'-cei ce la minune avea s'au affatu,
Se-si stinga marea sete cu greu s'au indemnatur.

Cându pre unu omu natur'a mai susu l'a radicatu,
Nu e nici o mirare că in multe reusiesce;
Poterea creatóre-i in elu de laudatu.
Ce lutulu slabu cu atat'a onore-lu insoțiesce.
Dar' dintr'a vietii probe cându unu barbatu strabate
Prin cea mai dorerosa: invingerea de sine:
Atunci ori cine pote la elu cu dragu se caute
Si pote dice: éta-lu, de-acum curatul remâne!

O, ce virtute — avea elu — virtute de se pote
Numi simtirea, care curendu l'u invetiá
Cu dragu se se supuna parintelui in tote,
Chiar' cându acesta aspru pre fiu-lu apucă
De teneru la portarea povorei de servire.
Careia se supuse cu mare multiamire
Umlulu, precum face unu fiu remasu orfanu,
Nevoiai cându ilu duce pe drumuri pentru unu banu.

Elu trebuí ostasii pe câmpu se-i insociésca
Antaiu pe josu si in timpuri de arsitie, nevoi,
Si caii se ascepte si més'a se gatiasca
Si servitoru se fia luptasilor eroi.
Voiosu si 'n ori ce timpu că solu elu se ducea
Se implinesca numai detori'a s'a
Si ast'feliu pentru altii deprinsu că se traiésca,
Fatig'a bucuria pareá se i-o marésca.

Cum culegeá eroul in lup'a, fara lene,
Sagetile dusimane, ce pe pamentu le-afă,
Grabiai apoi se caute, sè stringa buruiene,
Cu cari pre cei raniti la rane f-i legă.
Ce atingea cu mâna, pe locu se vindecă,
Totu morbulu inainte-i nepotintiosu eră.
Deci cine cu iubire la elu n'ar' fi privit
Si-alu seu parinte totusi parea nemultiemitu.

Usioru precum o naia de sarcini incarcata
Dela unu portu la altulu cârmaciulu o direge,
Asia strein'a cárma de elu erá portata
Si-a asculta de dêns'a, — i erá antai'a lege.
Cum juniloru onore, copiiloru jocu le place,
Asia-i placea lui voi'a parintelui a face
Si déca noué probe parintele-i mai dă,
Pre fiu la urma 'n tote sè-lu laude trebuiá.

In fine si acest'a de fiu invinsu s'a datu
— Recunoscându-i pretinulu de netagaduitu —
Si dupa ce betranulu asprimea si-a moiatu,
Cu-unu calu frumosu de odata pre fiu l'a darnitul.
Servitiulu micu pre june acum'a nu-lu mai stringe,
Cu-o spada 'n locu de scurtulu pumnalu elu se incinge
Si-asia esitu din probe, intr'unu ordinu fù primitu,
Prin nascere la care erá indreptatitu.

Asia 'nca dile 'ntregi en ti-asiu poteá vorbi
Si vorb'a-mi pre ori-cine l'ar' face sè se mire;
De siguru că lui viéti'a se va istorisi
Si de nepotii cu mare si-adúnca multiamire.
In fabule, poeme ce spiritului-i vine
De necreditu si totusi ca farmecatu fiu tiene,
Cu dragoste 'ndoita aici 'lu pote face
Despre adeverulu faptei se fia 'n buna pace.

Si vrei se scii ce nume-a avut acel'a Unicu
Alesu de provedintia? pre care-lu n'amu potutu
Nici cându in a mea vietă d'plinu că se-lu glorificu
Si care-atatu de multe minune a facutu?
Humanus intieleptulu si săntulu se numesce,
Celu mai bunu omu, ce ochii se védia mi s'a datu,
Si nému-i care ast'felui numitul de principi este,
Cu-ai sei strabuni deodata fi-ti va fi aretat.

Asia grai betrânculu si inc' ar' fi graitui,
Caci de minuni intréga fiinti'a s'a voiá
Si septemâne multe cu sufletu multiemitu
A s'a istorisire noi inc'amu ascultá;
Dar' intreruptu f'u tocmai cându anim'a-si semtiá
Că pentru alu seu óspe mai tare se bateá,
Caci ceialalti frati esf'a si ér' se re'ntornara,
Cuventulu pán' ce 'n fine din gura i-luara.

Si Marcu dupa mésa cum mi s'a inchinatu
Stâpénului si altoru frati, carii l'au primitu,
S-e-i deia-o cupa de-apă elu inca s'a rogatu
Si 'ndata si acésta dorintia-i s'a 'mplinitu.
Apoi in sal'a mare pre óspe fi-lu poftira,
In care rare lucruri de ochi fi-lu pironira
Ce a vedintu acolo, nu voiu ascunsu se fia,
Ci totu cu de-amenuantulu voiescu a ve descria.

Nu lucruri pretiose, ce ochii fi-i insiéla,
Ci-o bolta 'n form'a crucii acolo se affa
Si trei-spre-dice strane in buna ronduiéla
Ca si unu coru cucernicu pareti 'ncungurá.
Din strane fia-care maiestru strugariá
Erá si cu unu pultu micu in fația impodobita.
Evlahi'a aici sémtiai că te invita
Si-o vietă sociale, de pace fericita.

Si trei-spre-dice steme dreptu capi susu atârnáu
De-asupr'a, căte un'a de s'rana numerata
Dar' nu de-o fala vechia a straluci paréu,
Ci fia-care-aléa pareea si prea 'nsemnata.
Lui Marcu i s'aprisse unu doru fierbinte 'n sînu
Se scâi este steme ce intielesu contíenu.
Pe stem'a cea din midilocu cându éta c'a zaritu
A dôu'a óra semnulu cu rose invelitul.

Aice mintea pote se mérga pre cài late:
Caci unulu de pe altulu obiectele disparu
Si preste multe steme vedi coifuri atârnate
Ba chiar' si lanci si spade intr'unu amestecu raru.
Cu arme că aceleia, de cari e inundata
Unu câmpu de lupta, loculu acest'a-i decoratul
Ici flamure straine, pusti, tunuri de otielu,
Colo catusi si lantiuri, de nu cum-va me-'nsielu.

Naintea stranei s'ale 'ngenunchia fiecare,
Usioru fi-si bate peptulu, se róga liniscitu;
Pe-a fia-carui budia resuna o cantică,
Ce sufletulu inaltia si-lu face fericita.
Deci binecuvantare-si dau fratii cu-amicia
Mergundu la somnulu dulce, scutitu de fantasia,
Er' Marcu — pe cându cei-alalti din sala au esitul
Cu căti-va mai remâne, privindu in giuru uititul.

Desi de oboséla invinsu, elu stă pe locu,
Caci farmecu tota clip'a privirii s'ale 'ntinde:
Côle elu vede — unu monstru, unu smeu rosu că de focu,
Ce-si potolesce setea in flacari bubuinde;
Colo unu braçiu ér' vede 'ncolțit de-unu ursu turbatul,
Din care curgu siroie de sângue inchiegatu.
De crucea cea cu rose totu un'a de departe
Erau acestea steme de-o parte si de-o parte.

Pe minunate drumuri incóce vii, amice,
— I-i dice ér' mosinégulu voiosu si liniscitu;
Indupla-te dara, remâi cu noi aice
Pân' cei află ce unii eroi au faptuitu.
Acestu misteriu de nime nu pote fi gâcitu
Si 'ncredere se cere, spre-a-ti fi descooperitul
Tu presupui dôr' căte vietii — greu suferindu —
S'au stinsu aici in lupte pierdendu si biruindu.

Dar' nu numai de tempuri trecute, seculare —
Si de alte ti-o spune, ce trecu in cursu pripitu;
Ce vedi, insemnata cu multu mai multa are,
Cându de-unu covor, cându érasu de-unu floru acoperitul.
Poti face pregatire, de-ti place alu meu sfatu:
Abia prin pôrt'a antaia, amice ai intratu.
Cu dragu in antecurte ai fostu primitu si-mi pare
Că pân' afundu 'n launtru esci demnu se albi intrare.

Dupa puçine óre de somnu intr'o chilia,
De-unu sunetu greu de clopotu drumetiulu se trezesce,
Din patu elu iute sare si cu-o placere viua
Asculta óra rugui cum clopotulu vestesce.
Cu graba deci se 'mbraca, alérgha catra pragu,
Nainte spre beserica se duce 'n gându cu dragu,
Cu anima umila, de ruga 'naripata;
Elu dà că se deschida, dar' usi'a-i incuiata.

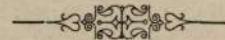
Si cum ascult'-aude in trei restimpuri rare
Ca de-o arama góla unu sunetu monotonu —
Nu-su trageri de campane, nici bateri de onore —
Din timpu in timpu s'aude c'alu flautului linu tonu.
E curiosu celu sunetu si nu poti sci de unde,
Ci elu cu undularea placuta te patrunde
Si seriosu te 'nvita, precum cu dulci cântari
Parechie multiemite te 'nvita la visari.

Elu merge la ferestra si de-acolo privesc
Dôr' ar' vedea misteriulu, ce-lu tiene farmecatul;
Spre resaritul depe de diuza se diaresce
Si cu-o usiéra bôre e ceriulu preseratul.
Dar' óre nu visédia? Elu vede si-o lumina
De-o rara 'nfatiosiare cum flutura 'n gradina :
Trei juni cu facile-aprinse in mâni i-se arata.
Ce pe carari alérgha, alérgha ... éta-i, éta!

Aveea vede albele haine invelite
Strinsu preste a loru corpuri cu forme regulate,
In cretele loru plete flori vede impletite,
La cingatori ér' rose zaresc aninate.
Dela nocturne jocuri ai crede că ei vinu,
Vioi, aprinsi la fația, cu sufletulu seninu
Si cum alérgha ... éta! ... că stelele in zare,
Stingu facile de-odata ... disparu in departare.

(W. GOETHE.)

C. MORARIU.

COPILĂ.

Scurta ochire asupr'a loru si a obiceiurilor dela nascere
si botezu.

Studiu socialu

de

EUFROSINA HOMORICÉNU-STOENESCU.

Baccalaureata in litere si sciintie, Membra cu semne de distinctiune
a mai multor societati literarie, scientifice si filantropice etc.

— Premiatu cu 100 franci. —

(Fine.)

Dér' se urmamu cu subiectulu :

In Oceani'a e in obiceiu ca la treisprediece ani
se se faca nisice taeturi adênci in piele in cari taeturi
se introduce o licore négra, care — vindecându-se ra-
nele — lasa nisice semne pe corpu cari remanu cătu
viéti'a. Acést'a e o formula religioasa in loculu bote-
zului si care produce multa durere asupr'a acelui'a pe
care se practica. Fete si baieti trebue se indure acésta
infierare a superstițiunii care se numesce tatuagu ér'
preotulu insarcinatu cu operatiunea ei se chiama tahuas.

LA USI'A INCHISORII.

BUN'A NEPOTICA.

Povestirile calatoriloru despre acestea ne arăta ca pe degetele petiōrelor li se imprima form'a unui Z si că totu corpulu afara de figura e plau de figuri bisare. In Nou'a-Zelanda femeile 'si tatuēza din figura numai sprincenele, barbi'a si pe lângă buze si acest'a e unu semnu de distinctiune alu numitiloru rang a tarias (nobili ori resboinici.¹⁾

Dumont d'Urville spune că fetelor din Nouvelle-Galles li se taie primele doue falange ale degetului celui micu dela mân'a stênga inca din cea mai frageda copilaria.

In Nou'a-Zelanda tatuagiulu se face forte adêncu si pentru-că de siguru trebue se causeze dureri mari nu se termina in copilaria, ca la Otaiti ci tota viéti'a acesti nenorociti se mutiléza continuu asiá că „se vedu betrani, avêndu corpulu si obrazulu totu un'a de plinu de semae²⁾“

E de crediutu spunu caletorii că aceste semne cari suntu de o regularitate perfecta si cari nu suntu aceleasi la toti, — se fie niscare-v'a eroglife din cari se se cetésca viéti'a, rangulu si tribuiu purtatoriului loru.

Si Peile-rosii dia Americ'a se tatuēza inse cu diferite colori cari se stergu lesne; nu e o operatia adêncu subcutanea, ci mai multu unu capriciu ce varieza si la ei dupa moda.

Că culme a superstițiunii selbateilor este credint'a ce o au insularii din Sonda că ori-ce copilu nu se nasce singuru ci impreuna cu unu crocodilu pe care mosi'a flu duce numai de cătu de flu arunca în câte unu rîu. Multi din ei ducu bucate pe marginea rîurilor că se nutrăsca pe acesti inchipuiti frati gemeni, altii lasa cu limba de mörte se aiba negresitu acesta grigia urmasii loru. Multi din ei pretindu că i-au si vediu si că nu sémana cu ceialalti crocodili, ci că suntu forte frumosi, „pestriti, cu nasulu rosu si purtandu cercei si braçiele.“

Ni se spune că Bongii si Macassarii suntu asiá de incapătăni in acesta credintia incătu mergu în grupe in corabii gatite si cu trompete si musici si-si striga némurile pe rîuri tipandu, cântându, plângându urlându si cându zarescu vre-unu crocodilu dau navala cu totii de arunca in rîu felu de felu de mânchari si pana chiar si tutunu. Ce strate grose de superstitia zacu intre norii groși ai ignorantiei. Dér' poporulu nostru de unde o fi luat elu că unele femei in locu de copii nascu căte unu 'rastu, adica unu micu monstru semanendu cu unu purcelusiu? Si aci e totu cocón'a Ignorantia, infițata si pretentiōsa care vede totu si pe totu le scie si le explica. De siguru ca nasceri anormale, — unde copilului e neformatu însa, — a facutu pe mósie ignorante din poporu se iscodăsca felu de felu de zizanii că se

remâne lumea cu gur'a cascata de sciinti'a si dibaci'a loru! Dér' aceste mósie atotu-sciutore de multe ori se facu calaii miciloru copilasi din tóte clasele, si in adeveru cine n'a auditu că la cutare beserica séu la cutare coltiu de ultia s'a gasit unu copilu lapetatu? mai totu-de-a-un'a rolulu odiosu in acesta neomenia flu jóca mosi'a; chiar' déca nu e dêus'a care l'a expusu dér' de siguru cându aude o asemenea infamia, ea scie alu cui e si cu tóte astea tace.

Gratia mesurilor luate adi nu se expunu asiá copii in tierile civilisate că in Japoni'a si mai alesu in Chin'a, unde din acesti nenorociti se facu jongleuri si acei nefericiti ratacitori in tóta lumea. In tierile civilisate s'a facutu asiluri pentru copii aruncati de negliguirea séu miseri'a parintiloru. Franci'a a datu primul exemplu unde unu virtuosu omu S.-tulu Vincentiu Paulu (Saint Vincent de Paul) fù ântâiulu care se devotă acestei fapte piōse. Elu adaptostì pe micii lui protegiati intr'o locuinta modesta din strad'a S.-tu Victoru si in curêndu cu ajutoriulu Dómneleru Parisiene reusì a infintiá in Parisu ântâiulu asilu de copii care multu timpu fù singurulu si in Franci'a civilisata; adi inse ea are asiluri de copii orfani de amendoue sexele în tóte departamentele si li se dà aci o crescere si o instructiua potrivita a scôte din ei ómeni folositorii societatii.

Din Franci'a exemplulu a trecutu si in alte parti. Tóte tierile Europei au asemenea asiluri. In sec. XVIII eră dejă renomitu asilulu de copii dela Moscov'a fundat in 1764 de Imperatricea Caterin'a II, Imperatrice luminata, energica si cu cunoșintie intinse, cărei erău familiare multe scrieri de valoare mai alesu ale lui Montesquien si Beccaria, care 'si dotă tiér'a cu legi si desficiuă tortur'a.

Se afa in Bucuresci la Cotroceni unu frumosu asilu de fete fondat de virtuós'a si generós'a Principesa Elen'a Cuza, care merita a-i se dă de Români duiosulu nume de mama a orfaniloru. Acestu asilu stă sub patronagiulu Augustei nóstre Regine Elisabet'a mum'a ranitiloru, care se intereséza cu multu zelu de acestu Institutu ce adi — trecutu sub Ministeriulu Instrucțiunii, recunoscutu de scóla a statului si sub patronagiulu celei mai luminate Regina a secolului nostru, femei de litere si de anima, — de siguru va dà rezultatele ce suntemu in dreptu a speră. Regretatulu Dr. Generalu Davila a luptat multu pentru acestu Institutu. La Pantelimon lângă Bucuresci este si o scóla de Sudomutii care merge prosperându din dî in dî. Inceputulu unoru asemenea scóle e totu in Franci'a. Abatele d'Épé este acelu bine-facatoru alu acestor nefericiti. Elu inventă semnele cu cari surdo-mutii invétia carte si meserii cu cari se se pótă hrani si-i pune la adaptostu de rusinósa cersietoria. Abatele d'Épé si-a consacratu viéti'a si avereia pentru nefericitii surdo-mutui pe cari i-i numă-

¹⁾ Voyages de Banks.

²⁾ Voyage de Banks.

cu dragu copii sei adoptivi. Onore virtuosilor cari se sacrifică pentru fericirea omenirii. In adeveru ce fericire pentru desmostenitii de unele sâmtiuri de-a putea se adapă si ei din isvórele datatore de vietia ale luminii.

Regele Ludovicu XV mișcatu de sacrificiile abatului d'Épé, fundă Institutulu de surdo-muti din Paris, in care abatului d'Épé î-i urmă abatele Sicard cu acela-si zelui si bunatate de anima.

De altmintrele incercarea asupr'a educatiunii surdo-mutilor prin gesturi se facuse dejă in Espania in secolulu XVI, cându Benedictinul Petru de Pontiu dela Manastirea On'a se indeletnicea cu succesu în asia modu in crescerea a doi frati si o sora ai Comtabilului Castiliei, căte trei surdi si muti; dăr' nimeni nu se gândise pana la abatele d'Épé a se sacrifică pentru educati'a fiilor poporului lipsiti de gura si de audiu. Totu Franciei î-i revine onorea de a institui celea deintâi scoli pentru orbi.

Valentiu Haüy, unu profesore de caligrafia incercă a invetă carte prin ajutoriulu pipaitului pe unu copilu cersitoru orbu. Reusit'a lui Haüy î-i atrase mari laude si incuragieri. Din tôte partile se grabira a-lu ajută se pôta intretîne unu institutu de orbi si Ludovic XVI. Rege de inima, vediendu silintiele si resultatele minunate ale lui Haüy, decretă că acestu stabilimentu se tréca in sarcin'a statului. Scôle pentru orbi au inceputu a se face in multe tieri.

Onore lui Haüy, adeveratu apostolu alu omenirii.

Inainte de Haüy orbii in generalu erău adapostiti in Franci'a, copii si maturi intr'unu feliu de ospelu, unde li se dedea locuintia si pe câtu se potea si din cele neaperate vietii, nu inse si carte si o meseria, nimeni nu crediuse acést'a cu potintia. Celu de ântâi care a infiintatospelul orbiloru in Franci'a este regele piosu numitu Sântulu Ludovicu, care fonda in 1254 unu asilu pentru trei sute de orbi, acestu asilu purtă numele de ospelul celoru cinci-spre-dieci doue-dieci, „l'ospice des Quinze-Vingts. Traditi'a spune ca in resbelulu facutu de S.-tulu Ludovicu pentru a luă locurile sănte din mâna necrestiniloru, Maurii Sarasini ar' fi scosu ochii la 300 de cavaleri ai Regelui Santu, cadiuti prisonieri la ei si că S.-tulu Ludovicu pentru acestia ar' fi fondatul l'ospice des Quinze-Vingts, pe care 'lu dotă cu venituri spre intretînarea loru si care mai tardiu se mari spre a potea primi mai multi nenorociti.

Ori-cumu ar' fi institutiile cari au de scopu usiurarea nefericirii suntu fapte că si divine si acei ce le creaza merita respectulu posteritatilor si cunun'a nemoririi.

Se se fmultiésca institutele de bine-facere si mai alesu de crescere si de protectia pentru copilarime, căci copilarimea pôrta pe brațele s'ale sărt'a viitorului si in sufletulu ei avântulu natiunilor catra vietia si progresu.

POESII POPORALE DIN GIURULU BLASIULUI.

I.

Frundai verde trei foi verdi
Uita-te mândra si vedi
Pentru cine somnu-ti pierdi,
Că ti-lu pierdi pentr'o tandala
De nu-i vrednicu nici o zala.
Mèi bade unulu că tine
Facu eu bade dintr'unu spinu,
Cu nadragi cu palaria
Se-ti sémene bade tîe.

II.

Pentru badea ce mi-dragu
Multe-audu si multe rabdu,
Mèi baditia pentru tine
Multă potca 'n casa-mi vine.
De-asu aveá baditii se-mi placa
Tiér'a lumea mi-ar' fi draga;
Da n'ana bade for' nevoia
Si nu mi-e lumea pe voia,
Cându saruta totu asuda,
Cându me stringe, incepe-a plângere.

III.

Dute badeo 'n calcatura
Ciufule si-adunatura,
Că vedi bin' că nu te placu,
Numai de vorba te facu,
Că en si cătu te-am placantu
A fostu nori nu te-am vediutu;
Că esci albu că laptele
Eu me 'ntoreu cu spatele,
Altui negru că tin'a
Al'a-mi rupe anim'a

IV.

Arde luminiti'a 'n masa
De cine mi doru nu-i acasa
Arde luminiti'a bine
Totu așteptu si nu mai vine,
Totu așteptu dor' va pică
Baditi'a de undev'a
Totu așteptu dor' va veni
Baditi'a de unde-a fi.
De-ar' fi baditi totu de rîndu
Déca nu-i care mi-e gându.
De-ar' fi baditi totu s'reagu
Déca nu-i care mi-e dragu,
Dintr'o suta dintr'o miie
Numai unu-mi place mie,
Dintr'o miie dintr'o suta
Numai al'a me saruta.

V.

Dorulu bade dela tine
Preste multe déluri vine,
Si nu-lu pôte oprî nime;
Nici voinici cu fluera
Nici fete mari cu gur'a,
Numai eu cu anim'a,
Că-asia vine de fierbinte
Se stâu in locu m'aslu aprinde
Dar' cu atât'a amu norocu
Că me ducu nu stâu in locu.

VI.

Căte frundiutia sub pomu
Nu-i că urîtulu de omu,
Că-lu visezu nôptea prin somnur
Si me 'ntoreu catra parete
Si totu urîtu mi se vede.

VII.

Vai de mine ce-am iubitu
Pare ca-amu fostu nebunitu:
Radecin'a dintre florii
Urîtulu dintre fetiori!
Dar' acuna'a ce iubescu
De-a dragulu se totu traescu!

VIII.

Cându bade nu te iubeam
Unde me puncamu siedeam,
Acum de cându te iubesc
N'am capu se me odihnescu.

IX.

Hai bade se ne iubim
Se nu ne mai tândalimu
Că de cându ne-amu tândalitu
Unu darabu ne-amu fi iubit
Iubesc-me de-ti placu
Déca nu sila nu-ti facu,

X.

Mândra mândrulean'a mea,
Eu te iubesc din vedere
Déca n'am alta potere.
Si te iubesc din vediutu,
Déca nu te pociu mai multu.

XI.

Hai baditia se dàmu mâna
Se juramu că vomu fi un'a,
Ba eu bade n'oii veni
Că ómenii ni-or' vorbí;
Si noué nume ni-or' pun
Mie grâu, tîie tacione.

XII.

Mândrulitía cu chindeu,
Vai de maritatulu teu,
Că te-ai maritatú că draculu
Că ti-e beutoriu barbatulu,
Pradatoriu si beutoriu
Si la lucru for' de sporiu.

XIII.

De-ací pan' la satulu mieu
Ardu dôue lumini de seu.
Diu'a plóua nótpea ninge
Si totu nu le pôte stiuge
For' anim'a mea cându plâng.
Taci anima nu mai plâng.
Las' se plâng ochii miei
Déca n'am vediutu cu ei.
Taceti ochi nu lacramati
Déca séma n'ati bagatu,
Cu cin' v'ati impreunatu.

XIV.

Las' se fia reu nu bine
Că n'am ascultatú de nime,
Ci am facutu de capulu mieu
Si la vreme amu gasitú reu.
Nu bagu vina nimerui
For' mie si capului.

XV.

Batare baditia bata
Septemán'a cea rugata
Si elea doue dile grele,
Cari e Sambet'a 'ntre ele;
Si me bata si 'pe mine
De m'oii mai iubi cu tine.
Iubesc pe cine-ti place
Vorba de min' nu-ti mai face.
Iubesc pe cine-i vrea
Grigi'a mea n'o mai aveá.
Nu gândí badeo gândí
Că dupa tine m'oii topí!
S'a topí draculu din tau
Baditio de dorulu teu.
Că nadejdea deta mine
Că si sirm'e-i de subțire
Si că umbr'a dela spine
Cându gândesci se te umbresci
Mai tare te dogoresci.

(Vă urmă.)

Avisu. Adunarea generala a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu fiindu convocata pe diu'a de 29 Augustu a. c. st. n. in orasiulu Gherl'a, subscrisulu comitetu invitau si din parte-ti pe onorabili membri ai acestei Asociatiuni, precum si pe toti amicii literaturei si cultur'e poporului romanu a participa cătu mai numerosi la acesta adunare generala; — rugandu-i, — că spre a se pute luá de cu bunn tîmpu dispositiunile de lipsa pentru incuartirare se binevoiesca a avisá despre acést'a pe subsemnatulu comitetu celu multu pana la 20 Aug. st. n.

In numele comitetului de primire:

Dr. Iuliu Simonu.

Vasiliu Popu
canonicu.

Reuniune inpotrivă nebuniilor modei. In véculu reuniunilor de totu feliulu nu e de miratu, că se face intre barbati propaganda inpotriv'a modei prin reunii. — In New-Yok s'a tienutu nu de multu unu congresu, la care au luat partea töte reuniunile, ce au devis'a simplitate, si in care ómeni de influintia s'a prouantiata contr'a luxului in haine. — In Indian'a s'a formatu o reuniune de tineri, cari au principii de felilu celor urmatore: 1. Nici unulu nu-si va luá de nevasta o féta, care e atâtu de prósta, incâtú se-si gaureșca urechile că se pôrte cercei in ele; 2. Nici unulu nu-si va luá o féta care e atâtu de indiferenta façia de sanatatea s'a, in cătu se pôrte corsetu si se-si nimicësa naturalele forme ale corpului; Nici unulu nu va luá o féta care î-si perde vremea mai multu inaintea oglindei, î-si vapsesce faç'a, pôrta Peru falsu, î-si ingreuna hain'a cu 10—15 punti de volanuri si pliseuri, carei'a i-e plinu capulu de nebuniile modei si veciuicu face vénatore de fasónie noue s. a.

Dreptulu barbatilor. — Unu tieranu îsi batea nevast'a.

Dar' ce faci nenorocitule, o se o omori, strigă unu vecinu alu seu.

Ce batì asia femeia?

— Ce ai cu mine, nu e o cósta a mea, si n'am dreptulu se o scarpinu, déca me mânêncă?

Din viézia conjugala. — Dumneaei siéde cu braçulu dupa gâtulu dumnealui.

— Ah! draga, déca a-si avea norocirea se mori dinaintea mea, me voiu retrage intr'o monastire si nu voiu mai vedeá pe nimeni.

— Dér', déca, respunde dumnealui, vei muri tu dinaintea mea . . .

Dumneaei facîndu o mișcare:

— „Oh! draga, se departamu dinaintea nostra aceste triste eugenari!

Intr'unu birtu. Unu domnu adresandu-se cătra chelneru:

— Dér' pescele ast'a nu este próspetu... ia mirósa-lu! Chelnerulu:

— Ah! d.-le, îti fôrte multiumescu!... Déca asi stá eu se-mi bagu nasulu in totu ce mirósa reu aici! . . .